

جلسه‌ی هفتم — انتقال داده با لوله

در این جلسه با شیوه‌ی مدیریت فایل‌های باز پردازش‌ها در یونیکس و استفاده از لوله برای انتقال اطلاعات بین آنها آشنا خواهید شد.

فایل‌ها در یونیکس

در یونیکس علاوه بر فایل‌های ذخیره شده در دیسک، بسیاری از منابع موجود در سیستم عامل (از جمله اتصالات شبکه، لوله‌ها و بسیاری از «Device»-ها از جمله کارت‌های صوتی، دیسک‌ها، حافظه و حافظه‌ی کارت‌های گرافیکی) نیز توسط فایل قابل دسترسی هستند. استفاده از فایل برای این کار (بردها) از یک سو موجب سادگی رابط هسته برای مدیریت این منابع و دسترسی به آنها گشته است و از سوی دیگر موجب شده است بسیاری از برنامه‌ها بدون وابستگی به نوع فایل‌ها، برای همه‌ی این انواع فایل قابل استفاده باشند. در این بخش برخی از توابع موجود در یونیکس برای دسترسی به فایل‌ها معرفی می‌گردند؛ این توابع در بیشتر سیستم‌های عامل مبتنی بر یونیکس فراخوانی‌های سیستمی هستند.

شناسه‌های فایل

در یونیکس هر فایل باز^۱ پردازش با یک عدد مشخص می‌شود؛ به این عدد شناسه‌ی فایل^۲ گفته می‌شود. به صورت قراردادی، فایل شماره‌ی صفر به ورودی استاندارد («stdin» در کتابخانه‌ی استاندارد (زبان C)، فایل شماره‌ی یک به خروجی استاندارد («stdout») و فایل شماره‌ی دو به خروجی خطا («stderr») اختصاص می‌یابند. پردازش‌ها می‌توانند با استفاده توابع مناسب، شناسه‌های فایل جدیدی را ایجاد نمایند (برای مثال با فراخوانی تابع `open()` یا `dup()` یا آنها را ببندند (با فراخوانی تابع `close()`).

خواندن از و نوشتن به فایل‌ها

تابع `read()` با گرفتن یک شناسه‌ی فایل، یک آرایه‌ی کارکتری و اندازه‌ی آن، از فایل مشخص شده می‌خواند.

1 Open file

2 File descriptor

در مثال زیر، استفاده از این تابع نشان داده شده است.

```
#include <unistd.h>
```

```
char buf[128]; /* فروچی تابع read() در این آرایه ریخته می‌شود */
ssize_t nr = read(0, buf, 128); /* یک مثال از فراخوانی تابع read() */
```

مقدار برگشت داده شده توسط این تابع (متغیر «nr» در مثال قبل) تعداد بایت‌های خوانده شده از شناسه‌ی فایلی که با ورودی اول داده می‌شود را نشان می‌دهد. در صورتی که قطایی در فراخوانی این تابع رخ دهد (مثابه بسیاری از فراخوانی‌های سیستمی دیگر) یک عدد منفی برگشت داده می‌شود و عدد صفر به این معنی است که همه‌ی محتوای فایل خوانده شده است.

تابع write() بایت‌های داده شده را (که توسط یک اشاره‌گر و تعداد بایت‌ها مشخص می‌شود) به یک فایل می‌نویسد. عدد برگردانده شده توسط تابع write() تعداد بایت‌های نوشته شده در شناسه‌ی فایل داده شده را مشخص می‌کند. در صورتی که قطایی رخ دهد، عددی منفی از این تابع برگردانده خواهد شد.

```
#include <unistd.h>
```

```
char buf[] = "Hello World!\n"; /* رشته‌ای که نوشته می‌شود */
ssize_t nw = write(1, buf, 12); /* تعداد بایت‌های نوشته شده در «nw» قرار می‌گیرد */
```

تابع open() یک فایل در فایل سیستم را باز می‌کند و به آن یک شناسه‌ی فایل آزاد (که در حال استفاده نیست) تفصیص می‌دهد. تابع close() یک شناسه‌ی فایل را می‌بندد و سپس، شناسه‌ی فرستاده شده به این فراخوانی سیستمی آزاد می‌شود. برای جزئیات بیشتر به صفحه‌ی راهنمای این فراخوانی‌ها مراجعه شود.

استفاده از توابع کتابخانه‌ای زبان C برای دسترسی به شناسه‌های فایل

استفاده‌ی مستقیم از توابع read() و write() کمی دشوار است؛ این توابع فقط رشته‌ها را می‌پذیرند (برای مثال، اعداد را نمی‌توان مستقیماً توسط این دو تابع چاپ کرد) و همچنین باید فروچی این توابع بررسی شود تا تعداد بایت‌های نوشته شده یا خوانده شده (که می‌تواند کمتر از مقدار درخواست شده باشد) مشخص گردد. برای راحتی بیشتر، می‌توان برای این شناسه‌ها یک داده از نوع «FILE» ایجاد نمود و سپس با استفاده از توابع کتابخانه‌ی استاندارد زبان C مثل fprintf() و fscanf() به آنها به صورت غیر مستقیم دسترسی

داشت. برای ساخت یک «FILE» از یک شناسه‌ی فایل می‌توان از تابع `fdopen()` استفاده نمود. در مثال زیر، فراخوانی این تابع نشان داده شده است.

```
FILE *fp = fdopen(fd, "w");
fprintf(fp, "Hello\n");
fclose(fp);
```

پارامتر دوم تابع `fdopen()` (مشابه تابع `fopen()`) نوع باز کردن فایل را مشخص می‌کند: مثل «w» برای نوشتن به فایل و «r» برای خواندن از آن.

ایجاد لوله

لوله‌ها^۱ (که در جلسه‌های گذشته معرفی شدند) در یونیکس با استفاده از فراخوانی سیستمی `pipe()` ساخته می‌شوند. لوله یک بافر^۲ (یعنی حافظه‌ی محدودی که برای انتقال داده‌ها استفاده می‌گردد) در سیستم عامل است که با دو شناسه‌ی فایل قابل دسترسی می‌باشد: یک شناسه‌ی فایل برای سر نوشتن و دیگری برای سر خواندن. داده‌هایی که به سر نوشتن لوله نوشته می‌شوند، از سر خواندن آن خوانده می‌شوند. با شناسه‌ی نوشتن یک لوله، می‌توان داده‌ها را به لوله انتقال داد (تابع `write()`). به صورت مشابه، با استفاده از شناسه‌ی خواندن یک لوله، می‌توان داده‌های نوشته شده به یک لوله را توسط تابع `read()` خواند. تابع `pipe()` یک لوله می‌سازد و شناسه‌ی فایل دو سر این فایل را در یک آرایه‌ی با طول دو (که به عنوان ورودی به آن داده می‌شود) می‌نویسد.

```
int fds[2];          /* شناسه‌های خواندن و نوشتن در این آرایه قرار می‌گیرند */
pipe(fds);           /* fds[0] سر خواندن و fds[1] سر نوشتن هستند */
```

با استفاده از یک پایپ می‌توان داده‌هایی را بین دو پردازنده انتقال داد و معمولاً پس از این فراخوانی، با تابع `fork()` پردازشی جدیدی ساخته می‌شود. سپس یکی از این پردازنده‌ها از سر نوشتن لوله داده‌ها را می‌نویسد و پردازشی دیگر از سر خواندن لوله، داده‌ها را می‌خواند:

```
char buf[100];
pipe(fds);
if (fork()) {          /* پردازشی پدر: نویسنده */
```

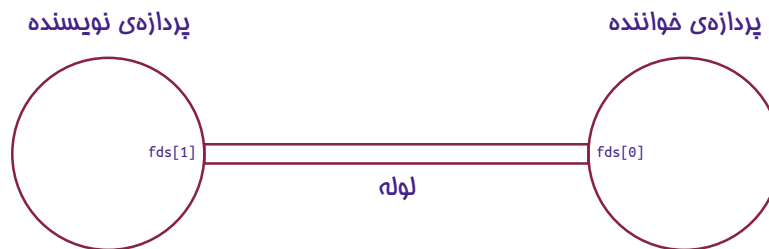
1 Pipe
2 Buffer

```

        close(fds[0]);          /* امتیاجی به سر خواندن در نویسنده نیست */
        write(fds[1], "Hello\n", 6); /* نوشتن رشته‌ای در لوله */
    } else {                    /* پردازهی فرزند: خواننده */
        close(fds[1]);          /* امتیاجی به سر نوشتن در خواننده نیست */
        read(fds[0], buf, 100); /* خواندن از لوله */
    }
}

```

در شکل زیر، استفاده از لوله بین دو پردازهی مثال قبل نشان داده شده است.

تمرین هفتم

برنامه‌ای را در نظر بگیرید که پردازش را در دو گام انجام می‌دهد: در گام اول، داده‌هایی را تولید می‌کند و در گام دوم این داده‌ها را پردازش می‌نماید. فرض کنید بیش از دو پردازنده در سیستم عامل برای اجرای این برنامه موجود باشند؛ این برنامه فقط می‌تواند از یکی از این پردازنده‌ها به صورت همزمان استفاده نماید. برای استفاده از دو پردازنده، می‌توان برنامه را تغییر داد تا با استفاده از لوله برای انتقال داده‌ها، پردازش را به دو قسمت تقسیم کند که در دو پردازشی مجزا اجرا شوند. این تغییرات را انجام دهید.

پس از دریافت فایل «ex7.c»، آن را تغییر دهید. در این برنامه، قسمت اول پردازش در تابع `prod()` و قسمت دوم در تابع `cons()` انجام می‌شود (در ملقه‌ی تابع `main()`، هر فروجی `prod()` به تابع `cons()` فرستاده می‌شود). ابتدا با تابع `pipe()` یک لوله ایجاد نمایید و سپس با تابع `fork()` یک پردازشی جدید بسازید. در پردازشی پدر، تابع `prod()` را صدا بزنید و فروجی آن را به سر نوشتن لوله بنویسید. در پردازشی فرزند، داده‌هایی که توسط پردازشی پدر نوشته می‌شود را از سر خواندن لوله بفوانید و به تابع `cons()` بفرستید.

گام‌های پیشنهادی برای انجام این تمرین:

- ۱ دریافت و ترجمه‌ی فایل «ex7.c»
- ۲ ایجاد یک پردازشی جدید با فراخوانی `fork()`
- ۳ ساختن یک لوله قبل از ایجاد پردازشی جدید با فراخوانی `pipe()`
- ۴ ایجاد یک «FILE» با `fdopen()` برای سر نوشتن در پردازشی پدر و برای سر خواندن در فرزند
- ۵ آزمایش درستی عملکرد لوله برای انتقال یک رشته‌ی آزمایشی
- ۶ نوشتن اعداد مناسبه شده توسط `prod()` در پردازشی پدر به لوله و خواندن و فرستادن آنها به تابع `cons()` در پردازشی فرزند